

Central European Forum
for Migration Research

Środkowoeuropejskie Forum
Badań Migracyjnych

Współzależność między migracjami międzynarodowymi a dynamiką ludności i zasobami siły roboczej w Europie, 2002–2052

Jakub Bijak, Dorota Kupiszewska
Marek Kupiszewski, Katarzyna Saczuk

Środkowoeuropejskie Forum Badań Migracyjnych

*Konferencja Wydziału Nauk Ekonomicznych UW
Kazimierz Dolny, 24 września 2005*

Projekt finansowany z grantu badawczego Fundacji na rzecz

Ludności, Migracji i Środowiska (BMU-PME) z Zurychu

Plan prezentacji

1. **Wprowadzenie**
2. **Model i dane**
3. **Założenia prognoz i symulacji**
 - **Dzietność i trwanie życia**
 - **Migracje międzynarodowe**
 - **Aktywność ekonomiczna**
4. **Wskaźniki struktury ludności i siły roboczej**
5. **Prognoza liczby ludności i zasobów pracy**
6. **Symulacje „migracji kompensacyjnych”**
7. **Wnioski**

1. Wprowadzenie

Cele projektu:

- Prognoza ludności i zasobów siły roboczej w wybranych krajach europejskich na lata 2002–2052
- Analiza zależności pomiędzy migracjami międzynarodowymi, starzeniem się ludności oraz dynamiką siły roboczej, z wykorzystaniem idei „migracji kompensacyjnych”
- Ocena z tej perspektywy różnych propozycji polityki ludnościowej, migracyjnej i rynku pracy

Zakres:

- 27 krajów europejskich: UE (bez Cypru i Malty), plus Bułgaria, Rumunia, Norwegia i Szwajcaria.
Okres: 2002–2052

1. Wprowadzenie

- **Tło:** raport ONZ (2000) „*Replacement migration*” i jego krytyka (Espenshade, 2001; Coleman, 2002)
- Podobne analizy przeprowadzali Lesthaeghe *et al.* (1988), Wattelaar & Roumans (1991), Gesano (1994), Feld (2000), McDonald & Kippen (2000) ...
- Co jest nowego w naszej pracy:
 - Analiza jest skoncentrowana na wielu krajach europejskich, włączając Europę Środkowo-Wschodnią
 - Praca częściowo uwzględnia krytykę pod adresem raportu ONZ (2000), poprzez włączenie scenariuszy zmian aktywności ekonomicznej oraz przeprowadzenie symulacji „migracji kompensacyjnych” dla różnych zagregowanych wskaźników struktury ludności i siły roboczej

2. Model i dane

Model:

- Wieloregionalny model dynamiki ludności “MULTI-POLES” (Kupiszewski & Kupiszewska, 1998)

Dane:

- Dane demograficzne: Eurostat i Rada Europy
- Dane o aktywności ekonomicznej: ILO (*Laborsta*)
- Migracje w Europie liczone jako większa z wartości rejestrowanych w krajach pochodzenia i docelowym
- Rozkład natężenia migracji według wieku: wzorce niemieckie dla przepływów z / do poszczególnych krajów (wyjątki: migracje nad Morze Śródziemne oraz pomiędzy krajami Europy Środkowo-Wschodniej)

3. Założenia prognoz i symulacji

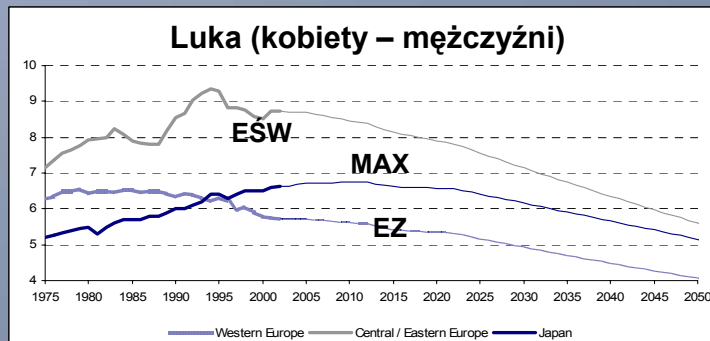
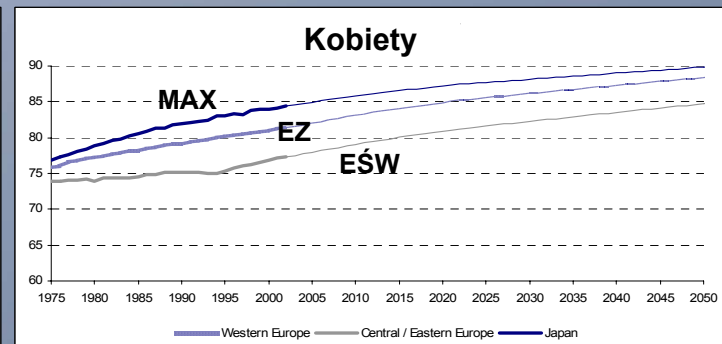
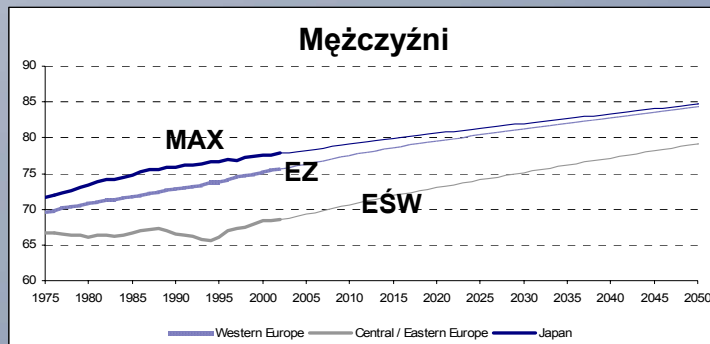
Dzietność: Docelowy poziom TFR* założony dla 2052 r.

Lp.	Grupa	Kraje	TFR
1	Wschodnie Bałkany	BG, RO	1.4
2	Europa Południowa	ES, GR, IT, SI	1.5
3	Kraje niemieckojęzyczne	AT, CH, DE	1.5
4	Europa Środkowo-Wschodnia	CZ, HU, LT, LV, PL, SK	1.5
5	Estonia	EE	1.6
6	Portugalia	PT	1.7
7	Europa Zachodnia	BE, LU, UK	1.8
8	Skandynawia	DK, FI, NL, NO, SE	1.9
9	Kraje o wysokiej dzietności	FR, IE	1.9

* TFR (*Total Fertility Rate*) – współczynnik dzietności ogólnej

3. Założenia prognoz i symulacji

Przeciętne trwanie życia w chwili urodzenia

Skróty:

MAX – wzorcowe wartości maksymalne (Japonia)

EZ – średnia dla Europy Zachodniej

EŚW – średnia dla Europy Środkowo-Wschodniej

3. Założenia prognoz i symulacji

Migracje pomiędzy 27 badanymi krajami

- Trzy scenariusze: podstawowy, wysoki i niski, odzwierciedlają różne tempo rozwoju gospodarczego oraz różne tempo zbieżności poziomu dochodów między Europą Środkowo-Wschodnią a Zachodnią
- Stopniowe otwieranie zachodnioeuropejskich rynków pracy na obywateli EŚW (2004–2006–2009–2011)
- Kwantyfikacja założeń:
 - Trend: wzrost współczynników migracji między krajami o 0.5% (w. podstawowy), 1% (wysoki), lub 0% (niski) rocznie
 - Tymczasowe odchylenia wynikające z otwierania się rynków pracy: niewielkie i krótkotrwałe w wariancie wysokim, spore i długookresowe w niskim, pośrednie w podstawowym

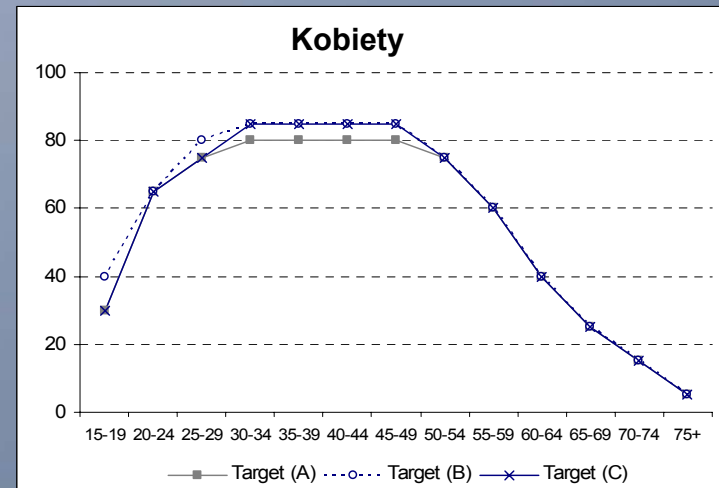
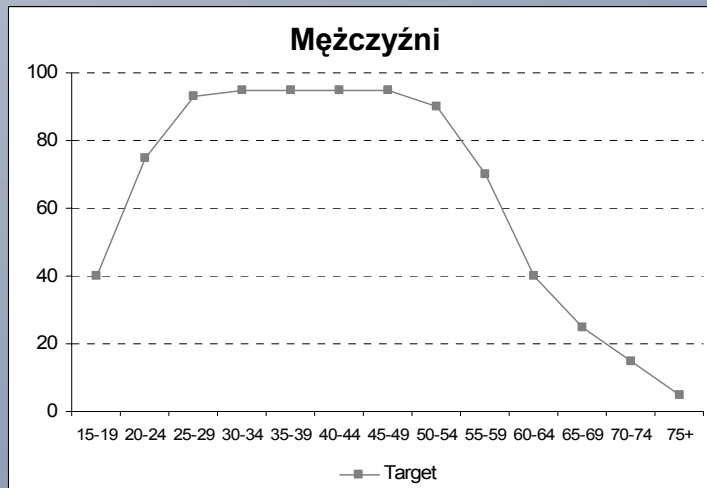
3. Założenia prognoz i symulacji

Migracje z pozostałych krajów świata

- Trzy scenariusze: podstawowy, wysoki i niski, odzwierciedlają różny poziom presji migracyjnej na badane kraje europejskie
- Założenia bazują na trendach migracji z ostatnich lat oraz jakościowej analizie czynników przyciągających i wypychających migrantów
- Kwantyfikacja założeń:
 - Założenia dotyczą liczby migrantów netto (nie współczynników)
 - Wartości docelowe dla 2052 dla różnych grup krajów: najwyższe dla Europy Południowej, najniższe dla Środkowo-Wschodniej, pośrednie dla Europy Zachodniej i Północnej.
 - Ekstrapolacja wykładnicza od wartości dla 2002 do docelowych

3. Założenia prognoz i symulacji

Współczynniki aktywności ekonomicznej dla 2052 r. (%)

Kobiety: (A) „Kraje niskiej aktywności” – BE, ES, CH, FR, GR, IE, IT, LU, PT, UK
(B) „Kraje wysokiej aktywności” – AT, DE, DK, FI, NL, NO, SE
(C) Europa Środkowo-Wschodnia – BG, CZ, EE, HU, LT, LV, PL, RO, SI, SK

4. Wskaźniki struktury ludności i siły roboczej

- Liczba ludności ogółem
- Wielkość zasobów siły roboczej (podaż pracy)
- **Potential Support Ratio (PSR)**

Liczba ludności w wieku 15–64 lat do liczby ludności 65+

- **Economic Elderly Support Ratio (EESR)**

Iloraz liczby ludności aktywnej zawodowo w wieku 15-64 lat przez liczbę ludności nieaktywnej zawodowo w wieku 65+
– przybliża ekonomiczne obciążenie systemów emerytalnych

- **Labour Market Support Ratio (LMSR)**

Iloraz liczby ludności aktywnej zawodowo w wieku 15+ przez liczbę ludności nieaktywnej zawodowo (również 15+)
– przybliża ogólne obciążenie ekonomiczne rynku pracy

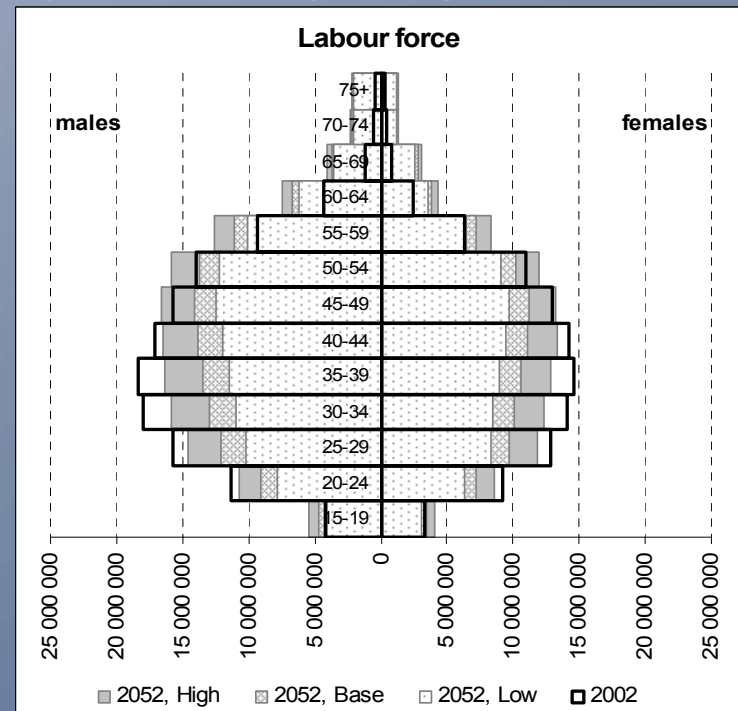
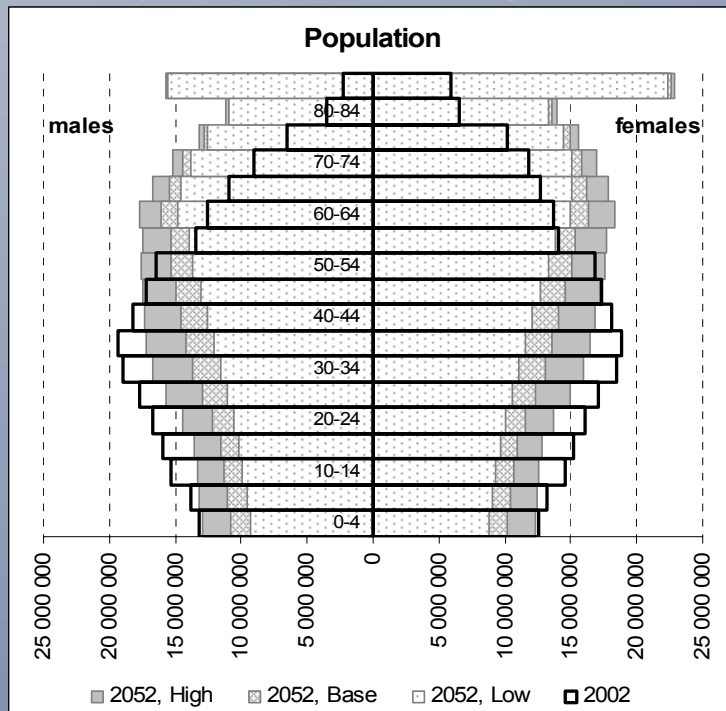
5. Prognoza liczby ludności i zasobów pracy

Wybrane wskaźniki dla 2002 i 2052 – wariant podstawowy

Kraj	Ludność (x1000)		Siła robocza (x1000)		PSR		LMSR	
	2002	2052	2002	2052	2002	2052	2002	2052
Austria	8 053	7 853	3 929	3 267	4.4	1.7	1.4	0.9
Bułgaria	7 869	4 485	3 397	1 865	4.0	1.5	1.0	0.9
Francja	59 486	70 381	26 719	32 096	4.0	2.2	1.2	1.2
Niemcy	82 488	77 007	40 673	32 907	3.9	1.7	1.4	0.9
Polska	38 425	31 267	17 329	12 931	5.5	1.7	1.2	0.9
Szwecja	8 925	9 993	4 526	4 700	3.8	2.1	1.6	1.3
UK	59 232	65 481	29 738	29 325	4.2	2.2	1.6	1.1
Włochy	57 157	54 044	22 983	19 440	3.6	1.5	0.9	0.7
27 krajów	494 179	494 922	232 759	209 710	4.2	1.8	1.3	1.0

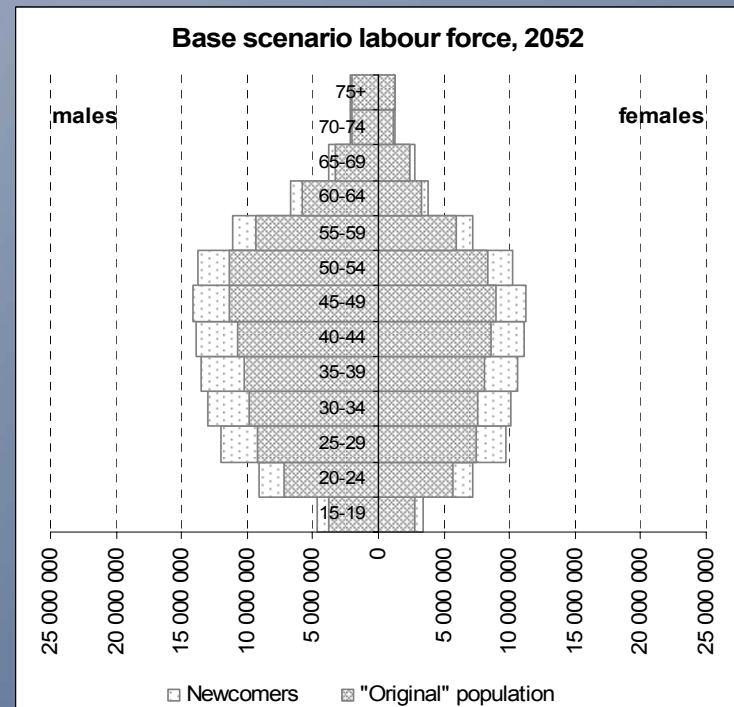
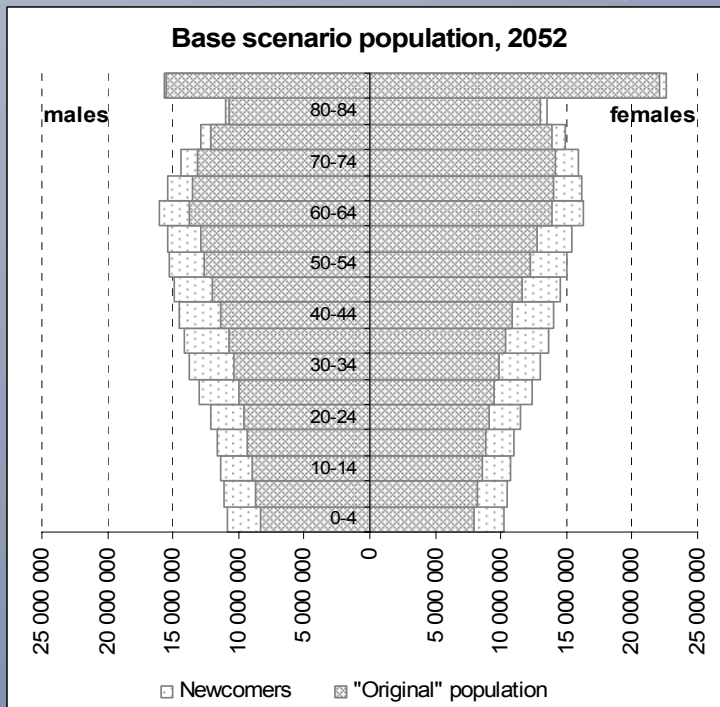
5. Prognoza liczby ludności i zasobów pracy

Ludność i siła robocza w 27 krajach w 2052:
Trzy scenariusze (podstawowy, niski i wysoki)

5. Prognoza liczby ludności i zasobów pracy

Ludność i siła robocza w 27 krajach w 2052: scenariusz podstawowy

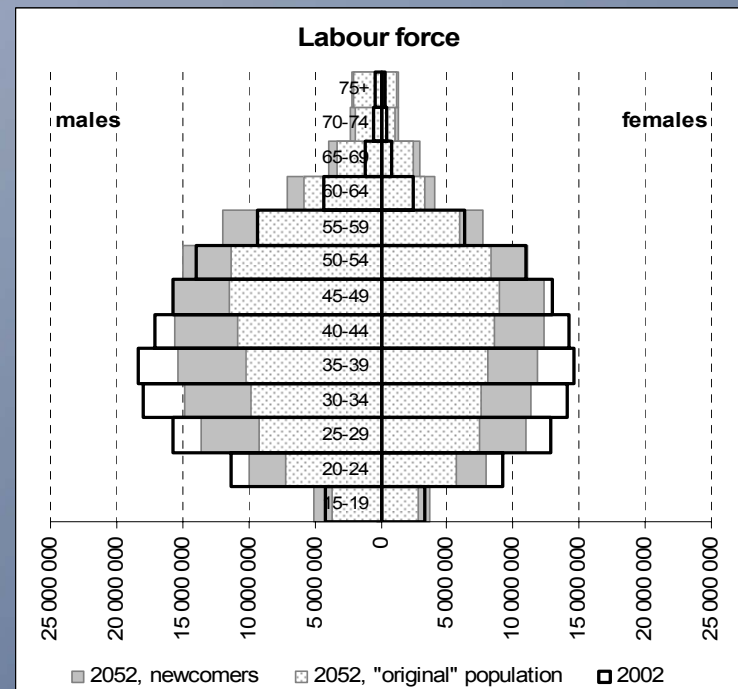
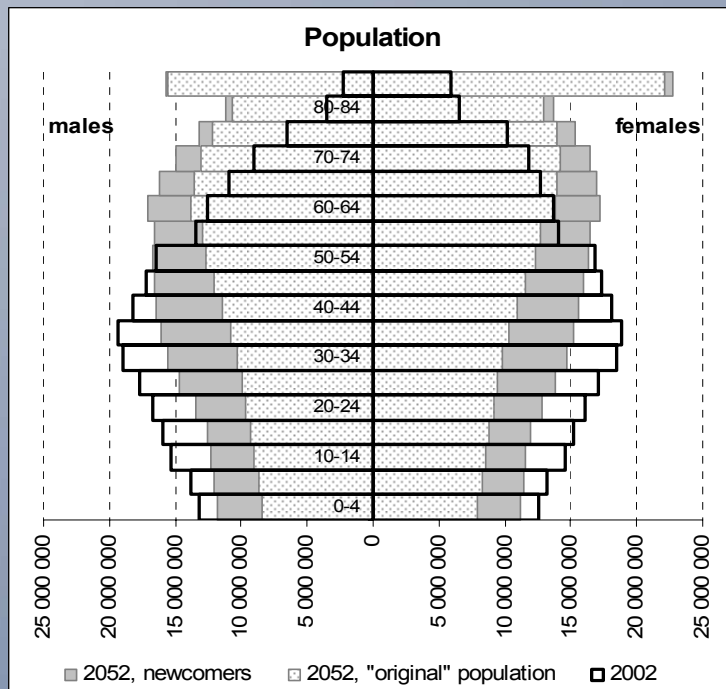

6. Symulacje „migracji kompensacyjnych”

Cztery scenariusze symulacji „migracji kompensacyjnych”, przy założeniu niemalejących poziomów następujących zmiennych:

- Liczba ludności ogółem
- *Potential Support Ratio (PSR)*
- *Economic Elderly Support Ratio (EESR)*
- *Labour Market Support Ratio (LMSR)*

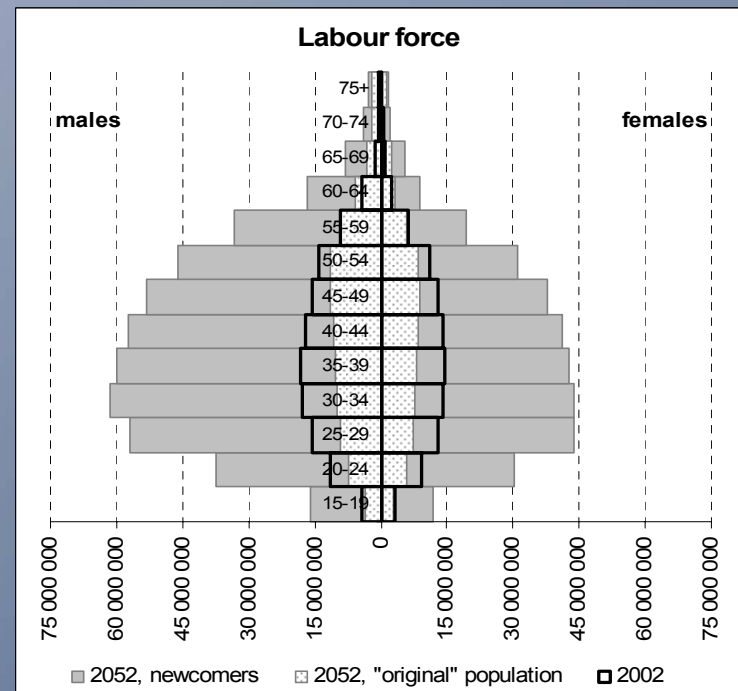
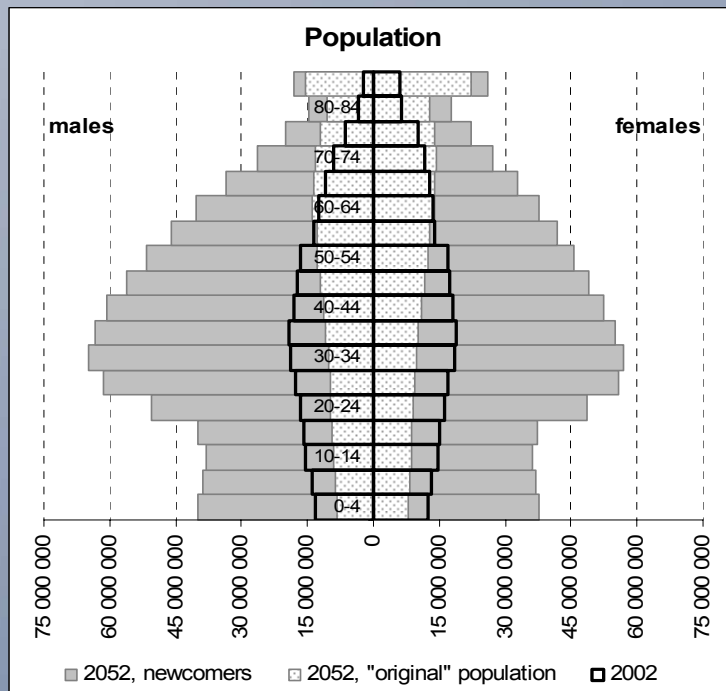
6. Symulacje „migracji kompensacyjnych” Scenariusz z niemalejącą liczbą ludności, 27 krajów

Łączne „migracje kompensacyjne” 2002–2052: **32.8 miliona**

6. Symulacje „migracji kompensacyjnych”

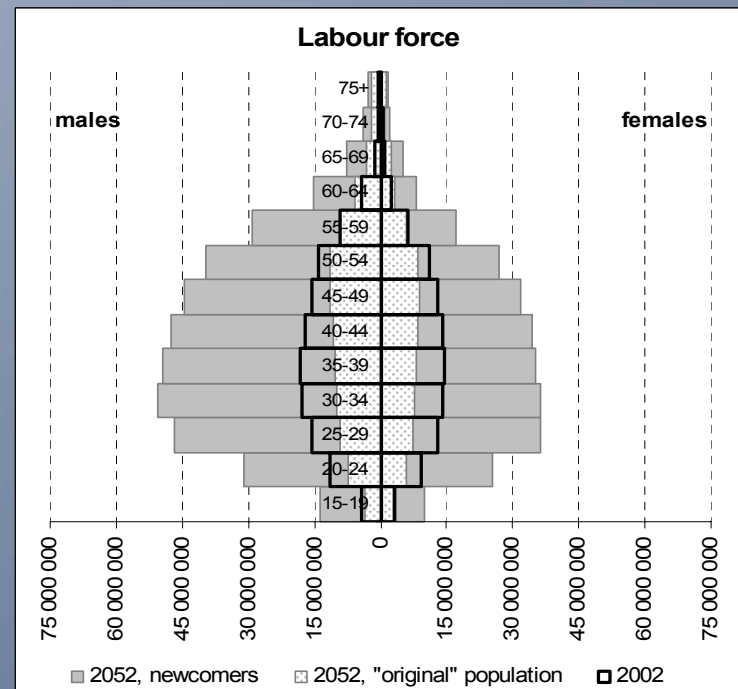
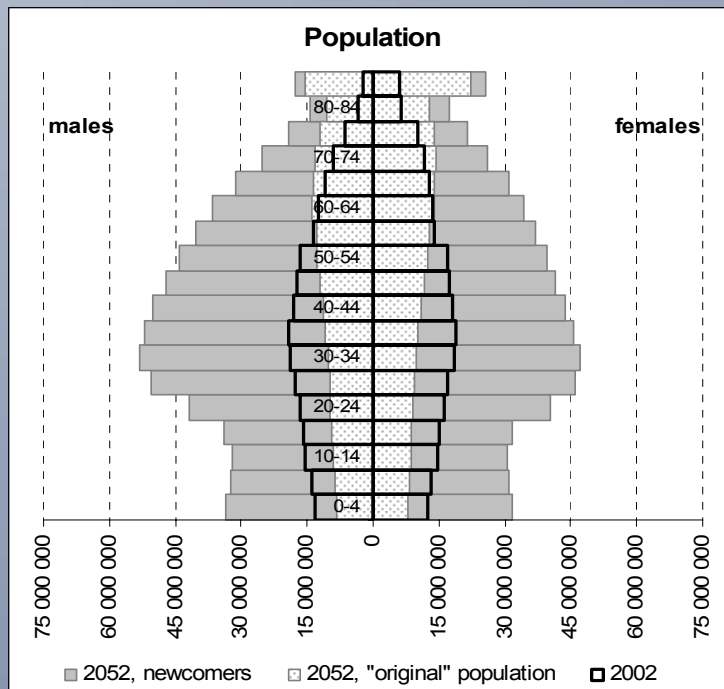
Scenariusz z niemalejącym wskaźnikiem PSR, 27 krajów

Łączne „migracje kompensacyjne” 2002–2052: **839.6 miliona**

6. Symulacje „migracji kompensacyjnych”

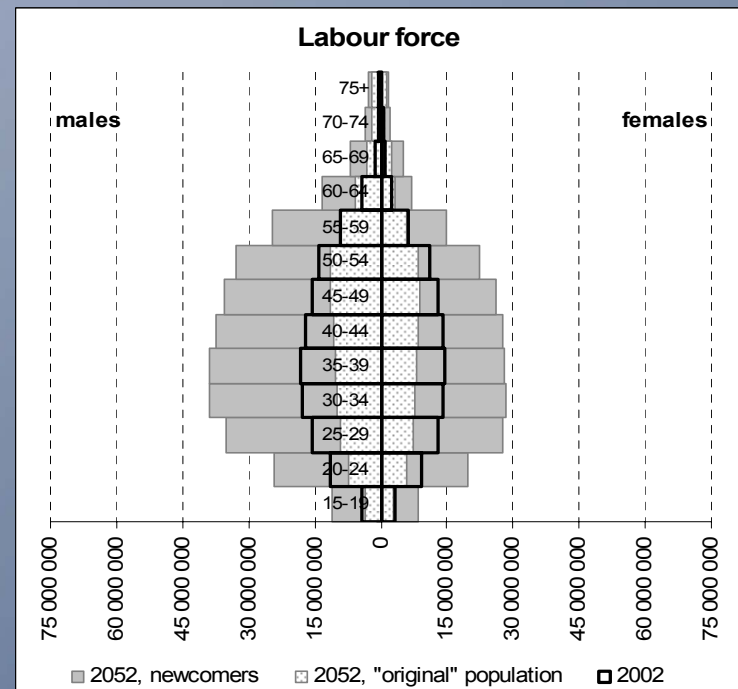
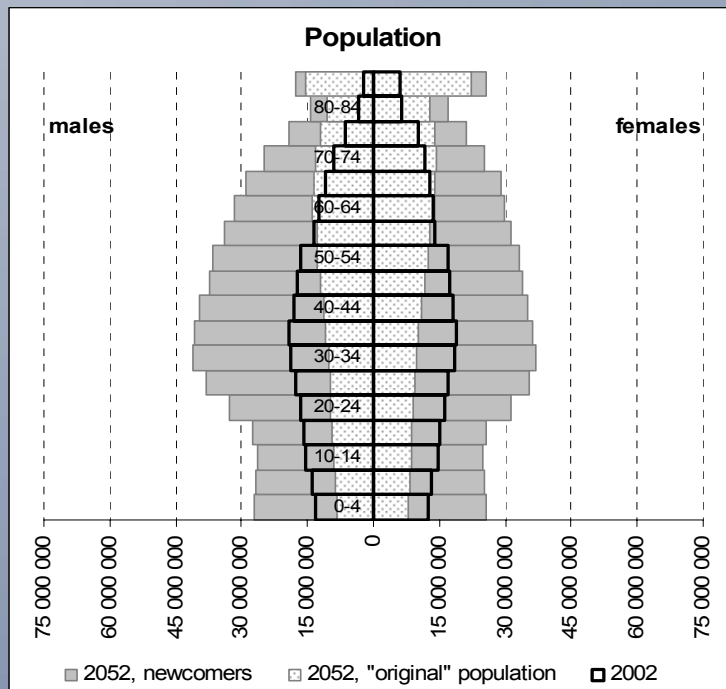
Scenariusz z niemalejącym wskaźnikiem EESR, 27 krajów

Łączne „migracje kompensacyjne” 2002–2052: **653.1 miliona**

6. Symulacje „migracji kompensacyjnych”

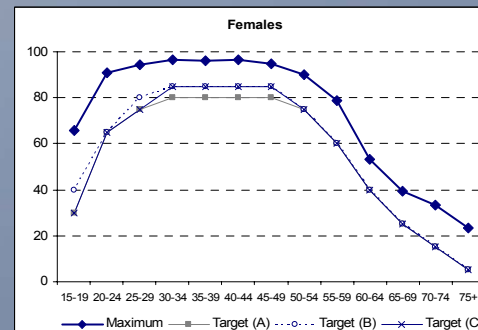
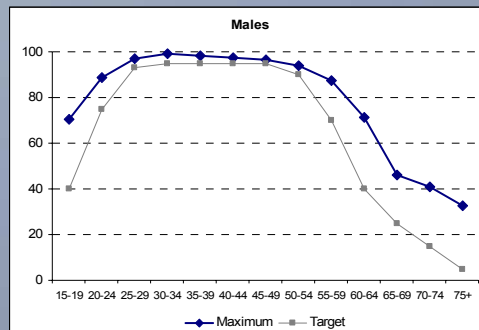
Scenariusz z niemalejącym wskaźnikiem LMSR, 27 krajów

Łączne „migracje kompensacyjne” 2002–2052: **470.7 miliona**

6. Symulacje „migracji kompensacyjnych” Gra na czas: „maksymalna aktywność ekonomiczna”

- Maksymalne poziomy aktywności ekonomicznej dla wszystkich krajów z lat 1985–2002 założone dla całego okresu 2002–2052

- Wynik – LMSR nie spada poniżej poziomów z 2002 roku:
 - Do końca horyzontu symulacji (2052) dla 21 krajów,
 - Do lat 2047–2052 dla czterech krajów (CZ, ES, NL, SK),
 - Do lat 2042–2047 dla Portugalii,
 - Do lat 2022–2027 dla Szwajcarii.

7. Wnioski

- **Większość symulacji dała w wyniku nierealistyczne poziomy „migracji kompensacyjnych”**
- **Możliwe cele polityki ludnościowej i rynku pracy:**
 - Wzrost dzietności – rozwiązanie długookresowe (Lesthaeghe, 2000). Problemy: jak to osiągnąć i kiedy poszczególne rozwiązania przyniosą efekty?
 - Wzrost aktywności ekonomicznej (Coleman, 2002) – pożądana opcja w średnim okresie (< 50 lat), łagodząca negatywne skutki starzenia się ludności, zanim nastąpi wzrost dzietności.
 - Imigracje: nie są żadnym rozwiązaniem problemów związanych ze starzeniem się ludności, a raczej instrumentem likwidowania niedoborów pracy w pewnych sektorach (Korcelli, 2003)
 - Podnoszenie społecznej świadomości kwestii związanych ze starzeniem się ludności